

AVUKAT YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Yrd. Doç. Dr. Meral SUNGURTEKİN ÖZKAN*

Avukatın müvekkiline karşı yükümlülükleri ve sorumluluğunun yanı sıra, haklarının neler olduğunun belirlenmesi bakımından, avukat-müvekkil ilişkisinin niteliğinin ortaya konması gerekmektedir.

Avukatın müvekkiliyle olan ilişkisi maddî hukuka tâbi özel hukuk alanındaki bir sözleşmedir. Avukatlık Yasa Tasarısında "avukatlık sözleşmesi" terimine yer verilmiş olması, esasen mevcut olan sözleşmesel ilişkinin adının konmasından ibarettir¹. Vekâlet verenin yerine getirilmesini arzuladığı avukatlık hizmetini ortaya koyan, avukatın da müvekkiline karşı çerçevesi dahilinde faaliyette bulunmayı "ücret" karşılığı taahhüt ettiği sözleşme, "avukatlık sözleşmesi"dir². Tam iki tarafa borç yükleyen bu sözleşme, iş görme sözleşmelerinin yasal olarak düzenlenmiş olmayanlarından biridir³. Bu sebeple yasaca düzenlenmiş iş görme sözleşmelerinden hangisine ilişkin hükümlerden yararlanılabileceğinin belirlenmesi gerekmektedir. Bunun içinse, avukatlık sözleşmesinin özellikleri itibarıyla vekâlet, hizmet ve eser sözleşmelerinden hangisine daha yakın olduğunun tespiti gerekir. Türk-İsviçre hukuk sistemleri bakımından yarı kamusal yanı da bulunan (ve bu yüzden bazı özellikler taşıyan)ivazlı vekâlet sözleşmesi olarak niteleyebileceğimiz avukatlık sözleşmesi "sui generis" sözleşmelerdendir. Bu sebeple Avukatlık Kanunu hükümleri yanında Borçlar Kanununun vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümleri de, avukatın hak ve yükümlülüklerinin belirlenmesinde gözönünde bulundurulur⁴.

* DEÜ Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

1 Benzer şekilde görüş için bkz. İYİMAYA, A. "Temsil Yoluyla Bağlılanan Avukatlık Sözleşmesi için Özel Yetkinin Varlığı Zorunlu mudur?", TBB 1993/3-4 sayısından ayrı bası, s.8-9.

2 HARTSTANG, G. Der deutsche Rechtsanwalt, Heidelberg 1985, s.133.

3 İYİMAYA, s.7.

4 Benzer görüş için bkz. TRAUTWEILER, H. Aargauisches Anwaltsrecht, Diss. Bern 1946, s.156; ZEMP, H. Das Luzerner Anwaltsrecht, Diss. Fribourg 1968, s.88; MÜDERRİS-OĞLU ise, "Avukat-müvekkil arasındaki ilişki büyük bölümü ile kendine özgü bir hukukî

Kısaca avukatlık sözleşmesinin bu niteliği ortaya konduktan sonra avukatın müvekkiliyle ilişkisinden kaynaklanan yükümlülüklerinin incelenmesine geçilebilir.

AYDINLATMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Avukatın, ihtilâfa ilişkin vekâlet görevinin yürütülmesinin gerekli kıldığı bilgileri müvekkili vasıtasıyla oluşturması yükümlülüğüdür. Ancak avukatın salt müvekkilinin verdiği sözlü bilgilerle yetinmesi söz konusu olamaz. Avukat, meselenin kafasında aydınlanabilmesini sağlayacak birtakım soruları müvekkiline yöneltmek durumundadır. Özellikle bir hukukçu olarak, meseleye ilişkin olarak karara varabilmenin kendisine bağlı olduğunu düşündüğü hususlara açıklık kazandırmayı sağlayacak soruları müvekkiline yöneltecektir. Avukata bu konuda düşen yükümlülük, müvekkilinin kültür düzeyine ve onun sahip olduğu hukukî bilgiye bağlı olacaktır. Ayrıca avukatın aydınlatma yükümlülüğünün kapsamının, somut olayın özellikleri ve şartları çerçevesinde belirleneceğinin de eklenmesi gerekir. Bu yükümlülüğün amacı, müvekkilin meseleye dair iyi ve sağlıklı bilgi vermesini sağlamaktır. Bilginin yoğunluk ve kapsamı, müvekkilin eğitim düzeyine göre değişir. Avukatın her yönü kapsayacak bir aydınlatma yükümlülüğü de yoktur. O, karşı tarafın davranış şeklini, tanık ifadeleri ve bilirkişi raporlarını önceden tahmin etmekle yükümlü olamaz⁵.

Avukat, ihtilâfa ilişkin olarak müvekkilinin verdiği belgeleri tetkik ederek gerektiğinde bunların tamamlanması için ısrar eder. Belgeleri okuyup ortaya çıkan şüpheli hususları müvekkiliyle biraraya gelerek açığa kavuşturur. Davanın yürütümü bakımından delillerin kesin bir şekilde belirlenmesi de önemlidir. Avukat, müvekkilinin bunları genel bir şekilde ifade etmesiyle yetinemez. Her bir vaka bakımından tanıkların tesbiti, senetlerin ibrazı gibi konularda ısrar eder⁶. Kural olarak müvekkilinin verdiği bilgilere güvenir ve

ilişkidir" görüşünde (Avukatlıkta Vekâlet ve Ücret Sözleşmesi ve İçtihatlar, Ankara 1974, s.23).

5 RINSCHÉ, F. J. Die Haftung des Rechtsanwalts und Notars, 4.Aufl. 1992, s.36.; MÜLLER, K. "Die Pflichten des Anwalts im Zusammenhang mit der Führung des Prozesses", JR 1969, s.161.

6 VOLLKOMMER, M. Anwaltshaftungsrecht, München 1989, s.55; krş. BGH VersR 1961, s.467-469. Bu kararda Alman Temyiz Mahkemesi BGH, avukattan, müvekkilini yeni tanıklar arayıp bulmak suretiyle davanın seyrini etkileme konusunda teşvik etmesini beklemiştir. Daha yeni bir kararında ise, gerektiğinde avukatın delil temini konusunda müşterek sorumluluğu bulunduğunu kabul etmiştir (BGH WM 1988, s.983, 987).

ayrıca bunlar hakkında tahkikat yapmak yükümlülüğü yoktur. Tarafça ismen belirtilmiş tanıkların güvenilir kişi olup olmadıklarını araştırmak⁷, durum hakkında verilen bilgileri kuvvetlendirmek veya tamamlamak için keşif yapmak gibi yükümlülükler de avukata yüklenemez⁸. Nadiren de olsa, avukatın sicil kayıtlarını incelemesi bu yükümlülük kapsamına girebilir. Hukukî dayanakların daha doğru ve eksiksiz şekilde saptanabilmesi, sicil kayıtları ve diğer evrakın tetkiki suretiyle gerçekleşecek olabilir. Örneğin gayrimenkul üzerinde ne gibi haklar bulunduğunu tespit, avukatın üstlendiği vekâlet görevinin ifası bakımından önemli olabilecektir. Bu takdirde tapu sicilinden, tapu belgelerinden veya cebri satış evrakından bu konuda bilgi sağlanması gerekebilecektir⁹.

Avukatın meselenin hukuken aydınlatılması konusunda yapacağı hatalar, vekâletin hukukî yönden ele alınışındaki hataların da hazırlayıcısıdır¹⁰. Bu yükümlülük, avukatın bilâhare gerçekleştireceği faaliyetinin de temelidir.

SADAKAT YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Avukatın kendisi veya başkalarının menfaati için müvekkil yararı ve menfaatlerini geri plâna itmesinin engellenmesini ifade eden bu yükümlülüğün müvekkil sırlarının saklanması da içine aldığı kabul edilebilir. Yükümlülük ihlâli, beslenen güvenin boşa çıkmasından doğan zararın tazminini gerektirir. Ceza hukuku bakımından ise, sadakat yükümlülüğüne aykırılık TCK. m.198 ve 294'e girmemekteyse, TCK. m.508'deki güveni kötüye kullanmaya girer. Bazen avukatın eylemi, aynı zamanda disiplin soruşturmasının konusunu oluşturur. Bu gibi durumlarda avukat hakkındaki disiplin kovuşturması, aynı eylemden dolayı avukat hakkında ceza mahkemesinde görülmekte olan davanın sonuna kadar bekletilir. Kovuşturma konusu eylem, ceza hukuku yönünden niteliği, kesinleşmiş ceza mahkemesi kararıyla

7 RG JW 1933, s.2701.

8 BORGMANN, B. "Korrespondierende Pflichten aus dem Anwaltsvertrag: Die Informationspflicht des Mandanten und die Aufklärungspflicht des Anwalts", Festschrift für Fritz OSTLER 1983, s.13; BORGMANN/HAUG, Anwaltspflichten, Anwaltschaftung, 2.Aufl. Frankfurt am Main 1986, s.87; MÜLLER, K., s.164; RINSCHKE, s.37; COMMICHAU, G. Die anwaltliche Praxis in Zivilsachen, 3.Aufl. Köln 1988, s.8 (Yazar, avukatın keşif yapması gerekmeyeği görüşünün salt sorumluluk hukuku bakımından isabetli olduğu, ancak üstlenilen işi başarmak isteyen avukatın bunu yapmakta zorunlu olabileceği görüşündedir).

9 BGH VersR 1983, s.84; OLG Düsseldorf NJW 1971, s.1614.

10 VOLLKOMMER, Anwaltschaftungsrecht, s.53.

belirlenmişse, Baro Disiplin Kurulu bu nitelemeye katılmayarak suçu bir başka şekilde yorumlayamaz¹¹. Avukat hakkında ceza mahkemesince hükümlülüğe karar verilmiş olması tek başına disiplin cezası verilmesini gerektiren bir sebep oluşturmazsa da¹², ceza mahkemesi kararıyla sabit bulunan eylem, mesleğin ifasıyla ilgili olduğunda, söz konusu kamu davasının hükümlülükle sonuçlanması disiplin cezası gerektirir¹³.

Sadakat yükümlülüğü, temelini avukat ile müvekkili arasındaki özel güven ilişkisinde bulur. Avukat, gerek müvekkilini temsilde, gerek ona danışmanlık ederken, doğru, amaca uygun ve güvenilir şekilde bunu yapmalıdır.

Bu yükümlülük, gerek vekâlet görevinin yerine getirilmesi sırasında, gerekse vekâlet görevinin bitiminden sonra avukatın kendisine duyulan güvene uygun olarak müvekkil menfaatlerini koruması ve kendi menfaatini müvekkilinkine tâbi kılması yükümlülüğü şeklinde anlaşılabilir¹⁴. Müvekkiline zarar verecek davranışlarda bulunmaktan kaçınmak, müvekkilinin yararına olacak davranışlarda bulunmak avukatın sadakat yükümlülüğünün bir gereğidir¹⁵.

Sadakat yükümlülüğü, avukata Av.K.m.38'de sayılan hallerde kendisine teklif edilen işi red yükümlülüğü de yükler. Bu yükümlülüğü ihlâli Av.K.m.34'ün de ihlâli anlamına gelir. Avukatın işi red yükümlülüğünü ihlâl ederek yaptığı avukatlık sözleşmesinin BK. m.20 anlamındaki kanunî bir yasağın ihlâli¹⁶ olduğu düşünülebileceği gibi, Av.K.nun öngördüğü kaçınma yükümlülüğünün sadece avukat için söz konusu olduğu, bir başka deyişle bu hükmün muhatabı avukat olduğundan bunu ihlâl eder nitelikteki avukatlık sözleşmesinin de geçersiz olması gerekmediği düşünülebilir¹⁷. Ancak bu yü-

11 TBB Dis.Kur. 5.2.1994 tarihli kararı (TBBD 1994/3, s.441). "Avukat hakkında açılan ceza davasının hükmü Yargıtayca temyiz incelemesi sonunda bozulmuşsa, Baro Disiplin Kurulu davanın kesin sonucunu beklemelidir (TBB Dis.Kur. 6.4.1991, 22/29, TBBD 1991/3, s.420).

12 TBB Dis.Kur. 18.5.1991, 35/39, TBBD 1991/4, s.557.

13 TBB Dis.Kur. 30.1.1993, 5/8, TBBD 1993/3-4, s.406.

14 PEYER, J. Der Widerruf im schweizerischen Auftragsrecht, Zürich 1974, s.60-61; TANDOĞAN, H. Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri C.II, 3.Bs., Ankara 1987, s.407.

15 GAUTSCHI, G. Berner Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, 2.Abt.Bd. VI, 3.Teilband, Bern 1967, Art.398, Nr.3a, s.349; Nr.5a, s.351.

16 Alman hukukunda da BGB § 134'ün getirdiği bir kanunî yasağın varlığından söz edilir.

17 VOLLKOMMER, s.19; Alman hukukunda, ahlâk adaba aykırı hukukî işlemlere ilişkin BGB § 138 çerçevesinde butlandan söz edebilmek için kaçınma yükümlülüğünün her ihlâlinde bulunmayabilen meslek hukukunun özel ağırlıkta bir ihlâli gereklidir. Avukatlık

kümlülüğü ihlâl eden avukat bakımından, özel hukuk, ceza hukuku ve meslek hukukuna ilişkin yaptırımların devreye gireceği kabul edilmelidir. 38.maddenin getirdiği düzenleme, müvekkili koruma amacı taşır. Bu sebeple sözleşmeyi müvekkil yararına geçerli saymakta fayda vardır. Davanın ümitsiz olduğu ve bunun açıkça anlaşılabilirdiği durumda ise, avukatın, müvekkilini ümitsiz davayı açmaktan koruması gerekir.

Avukat, Avukatlık Kanunu'nun 38/b maddesi gereğince, aynı hukukî uyumsuzlukta menfaatleri çatışan tarafları temsil edemez. Çift tarafı temsil, taraflar bunda sakınca bulunmadığı konusunda anlaşsa bile, meslek hukuku bakımından caiz değildir¹⁸. Bu durumda avukatlık sözleşmesinin geçersiz olması gerekmemekle birlikte; avukat, ceza hukuku (TCK. m.294) ve meslek hukukuna özgü yaptırımlarla karşı karşıya gelebileceği gibi sözleşme ilişkisinden kaynaklanan yükümlülüklerini ihlâlden ötürü tazminat ödemek durumunda kalabilir.

"*Aynı ihtilâf*", bir hukukî ihtilâfta hukukî bakımdan önemli olan, dikkate alınmaya değer menfaat ve vakıaların ortaklığını ifade eder. Farklı davalara konu olsa da hukuken önemli vakıa ve menfaatler ortaksa, "*aynı ihtilâf*"ın varlığından söz edilebilir. Danışmanlık faaliyeti bakımından ise, aynı şeyi söylemek son derece güçtür. Örneğin, eser sözleşmesi yapacak tarafların bir avukata metni hazırlaması için başvurmaları halinde, avukatın tarafların üzerinde anlaşacakları bir sözleşme metni hazırlayarak imzalarına sunması, çatışan menfaatler alanında faaliyette bulunmak anlamına gelmez¹⁹. Ama boşanmayı arzulayan tarafların boşanma konusunda danışmak üzere aynı avukata başvurmaları halinde avukatın bu teklifi reddetmesi yerinde olur²⁰.

Kanununun 38.maddesindeki kaçınma yükümlülüğünün her ihlâli halini değil de, aynı zamanda meslek hukukunun da özel ağırlıkta bir ihlâlinin söz konusu olması halinde, 34.maddenin uygulanması gerektiği düşünülebilir.

- 18 "Bir davada taraflar arasında mutakabat sağlanmış olsa bile her tür davada "yarar çatışması" söz konusu olduğundan aynı ortak büroyu paylaşan avukatlardan birinin davacıyı diğerinin davalıyı temsil etmesi, Avukatlık Kanunu ve Meslek Kurallarına aykırıdır" (TBB Dis.Kur. 3.3.1990, 13/20, ABD 1990/2, s.315).
- 19 KÜNZLER, E., Das Anwaltsrecht des Kantons Appenzell-Ausserhoden, Diss.Bern 1976, s.77; WOLFFERS, F., Der Rechtsanwalt in der Schweiz, Diss. Zürich 1986, s.141. Lozan Kantonu uygulaması da aynı yöndedir.
- 20 ZEMP, 89. Avukatlık Kanunumuzun 38/b maddesinde aynı işte menfaatleri zit bir tarafa avukatlık etmiş veya mütalâa vermiş olmaktan söz edilmiştir. Bu durum miras taksim davalarında da ortaya çıkabilmektedir. Başlangıçta menfaatleri uyum içinde olan müvekkillerin menfaatleri arasında böyle bir davanın sevki bakımından ciddi görüş ayrılıklarının bulunması halinde, her birinin avukattan diğerinin vekilliklerinden çekilmesini iste-

Avukatın, menfaati müvekkilininle çatışan kimsenin temsil veya danışma konusundaki vekâlet teklifini kabul etmemesi gerekir. Eş zamanlı ancak farklı hukukî ihtilâfta dahi ortak vakıalara dayanılmakta ise, müvekkilinin hasmını temsil etmemelidir. Aksi takdirde, yine caiz olmayan bir temsilden söz edilmelidir²¹. Avukatlık mesleği, kamunun güven duyması gereken ve en ufak bir şüphely kaldırması mümkün olmayan bir meslektir. Mesleğin korunması, savunma hakkının ve hukuk devletinin korunması anlamına gelir. Av.K. m.38/b'deki yasak, ortak avukatlık bürosu ortaklarını ve hizmet akdiyle çalıştırılan avukatları da kapsar.

Avukatın çatışan menfaatleri temsil etmesi, mesleğe aykırılık taşıması bakımından yeterli olup, bu davranışının müvekkile zarar vermesi veya diğer tarafa yarar sağlaması gibi şartlar aranmaz²².

Avukatın çatışan menfaatleri temsil yasağını kendisine karşı vekil sıfatıyla dava yürütmekte olduğu kimsenin bu kez vekili olarak üçüncü kişiye karşı dava açıp yürütmesini de engeller şekilde anlamak uygun olur. Aksinin kabulü, her iki taraf bakımından da dava malzemelerinin kendi aleyhlerine kullanıldığı şüphesine sebebiyet verebileceğinden mümkün olmamalıdır. bulunabileceğinden mümkün değildir. Özellikle ortak avukatlık bürosu vasıtasıyla dava yürütülmekte olup da; diğer ortağın davanın herhangi bir aşamasında karşı taraf lehine faaliyette bulunması, onu temsil etmesi de caiz olmayan bir çifte temsil anlamına gelecektir²³.

yebileceği gibi böylesi durumlara meydan vermemek için bu gibi işlerde avukattan daha işin başından itibaren vekâlet görevi üstlenmemesi beklenir. Mesleğin gerektirdiği ciddiyete ve özene bu uygun düşer (WEGMANN, P. Die Berufspflichten des Rechtsanwalts unter besonderer Berücksichtigung des zürcherischen Rechts, Diss. Zürich 1969, s.191).

- 21 ZEMP, s.89. Her ne kadar Av.K. m.38/b'de "aynı iş" ifadesine yer verilmişse de, bunun eş zamanlı olmak kaydıyla müvekkilinin hasmı olan kişinin bir başka ihtilâfta vekili olmaya da engel teşkil ettiğini kabul, mesleğin kamusal yanının bulunmasının da doğal bir sonucudur. Temelini sadakat yükümlülüğünde bulan çatışan menfaatleri temsilden kaçınmak yükümlülüğünün kapsamına bu hal de dahil kabul edilmelidir. Zira bu durumda da sadakat yükümlülüğünü ihlâl söz konusu olur.
- 22 Esasen bu hususta önceki müvekkilin veya her iki ilgilinin rıza göstermiş olması da önem taşımaz. ISELE, W. Kommentar zur Bundesrechtsanwaltsordnung, Essen 1976, s.567. Nitekim Alman Federal Avukatlık Birliği Ceza Komisyonu bir boşanma davasında eşlerden her ikisinin de daha önce danışmanlığını yapmış olan avukatın daha sonra eşlerden birinin temsilciliğini üstlenmesini mesleğe aykırı ve tarafa ihanet (Alm.CK. m.356) kavramına dahil edilebilecek bir durum olarak nitelemiştir (BRAK-Mitt. 1985, s.141; krş. NJW 1981, s.832; HERMANN, D. Standesrechtliche Fragen des gemeinsamen Scheidungsanwalts", BRAK-Mitt. 1985, s.65).
- 23 ZEMP, s.89. Ayrıca bkz. WEGMANN, s.190. "Bir davada taraflar arasında mutabakat sağlanmış da olsa her tür davada "yarar çatışması" söz konusu olduğundan aynı ortak

Bu yasak sadece önceki veya halen görülmekte olan davaların "*karşı karşıya kalmış tarafları*"na danışmanlık etmek ve temsil halinde değil; birbirinden farklı menfaatler gütmekte olan birden çok kişinin taraf teşkil ettiği ve aynı zaman dilimi içinde temsil olunduğu durumda da söz konusudur. Zira davanın karşı tarafı ile ilişki yönünden çatışan menfaatler bulunmasa da, iç ilişkide aynı zaman dilimi içinde leh ve aleyhte faaliyette bulunma zorunluluğu doğabilir. Birden çok sayıda sanığın aynı avukatla savunulmasında bazı güçlükler çıkabilir. Zira sanıkların hepsinin beraat veya olabildiğince hafif ceza almakta menfaati bulunduğu açıktır. Bu ortak amaçsa, davada birbirlerini suçlamaları tehlikesini yaratabilir. CMUK'muzda birden fazla sanığın menfaatleri birbirine uygun olduğu takdirde²⁴, bir müdafinin hepsinin savunmasını üstlenebileceği belirtilmiştir (m.142). Örneğin avukat şahsî davacının ve müdahilin vekili ise, müşterek vekillik yapmamalıdır. Aksine davranış, TCK. m.294/1'e göre cezalandırılır.

Çatışan menfaatleri temsil, sadece bir tarafın mağduriyeti tehlikesini değil; mahkemenin yanıltılması tehlikesini de beraberinde getirir²⁵.

Avukat, sadakat yükümlülüğü çerçevesinde taraf değiştirmekten de kaçınmalıdır. Burada avukatın, tarafların çatışan menfaatlerini temsil etmesi değil; aynı ihtilâfta önce bir tarafa danışmanlık veya vekillik yapıp, daha sonra bu görevinden ayrıлып, diğer tarafın temsilciliğini üstlenmesi söz konusudur. Örneğin ceza davasında sanığın müdafii olarak görev yapmış olan avukatın aynı olaya ilişkin sonraki tazminat davasında ceza davasındaki müdahilin vekili olarak görev yapması, yasağa girer. Bu durumda da sadakat yükümlülüğü ihlâl olunmaktadır²⁶.

Harcıf bakımından ayrı, ancak dahilî bakımından bağlantılı olan meseleler söz konusu ise, yani taraflar arasında çekişmeli olan vakıalar ortaksa, aynı işten söz edilmelidir. Örneğin, bir dava için bir tarafa danışmanlık etmiş ve

---

büroyu paylaşan avukatlardan birinin davacıyı diğerinin davalıyı temsil etmesi, Avukatlık Kanunu ve Meslek Kurallarına aykırıdır" (TBB Dis.Kur. 3.3.1990, 13/20; ABD 1990/2, s.315).

24 EREM, "menfaatlerde uygunluk kriteri yerine "savunmada bağdaşmazlık" denmesi önerisinde bulunmuştur (Dialektik Açından Ceza Yargılaması Hukuku, 6.Bs. Ankara 1986, N.93ç). Kanımca da bu şekildeki bir ifade, sorunun çok daha iyi bir biçimde vurgulanmasını sağlayacaktır.

25 GULDENER, M. Schweizerisches Zivilprozessrecht, 3.Aufl., Zürich 1979, s.133.

26 DUBACH, W., "Das Disziplinarrecht der freien Berufe", ZSR 1951, s.77a; FIDEK, A. Das Berufsrecht der Rechtsanwälte und Rechtsagenten im Kanton St.Gallen, Diss.Zürich 1951, s.65; ZEMP, s.90.

ondan talimatlar almış olan avukatın, diğer tarafın vekili olarak dava açıp yürütmesi yasağa dahildir²⁷.

ÖZEN YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Av.K. m.34, BK. m.390/II'den farklılaşarak, "özen" kavramını, avukat bakımından objektifleştirmiştir. Ruhsatla ve bilimsel esaslara dayalı olarak icra olunan ve kamusal yanı bulduğundan şüphe olunmayan avukatlık mesleği, kamunun güvenini gerektirir. Bu sebeple BK.m.390'nın işçinin özen borcuna yollama yapan hükmünün avukatlık mesleği bakımından uygulama alanı bulmaması doğaldır. Aksini kabul sübjektif kriterlerin de (özen ölçüsü olarak) uygulama alanı bulması sonucunu yaratır.

Özen yükümlülüğünün konusunu, medenî hukuk anlamında, vekilin iş görme ile amaçlanan sonuca ulaşılması bakımından yaşam deneyimleri ve işlerin normal akışına göre gerekli davranış ve girişimlerde bulunmak ve başarılı sonuca ulaşmayı engelleyecek davranışlardan kaçınmak oluşturur²⁸.

Avukat, gerek maddî hukuk gerek usul hukukuna ilişkin sürelerin hak kaybına uğrama sonucunu yaratmasına engel olmalı, kısmî dava açarken fazlaya ilişkin hakları saklı tutmayı ihmal etmemeli, objektif dava birleştirme olanağı varsa bunu yapmalı, şartları varsa karşılık dava açmalıdır²⁹. Bu örneklerin sayısını arttırmak mümkündür.

Avukat, kanunları, üst mahkeme kararlarını, hukuk literatürünü, somut olay gerektirmekteyse yabancı hukuku hatta toplu iş sözleşmesi hükümlerini bilmelidir.

Özen yükümlülüğünü ihlâl, hukukî sorumluluk gerektirdiği gibi meslek hukukuna özgü yaptırımların da uygulanmasını gerektirebilir³⁰.

27 İYİMAYA, A., Sorumluluk ve tazminat Hukuku Sorunları, Ankara 1990, s.292; TANDOĞAN, H., Türk Mesuliyet Hukuku (Akit dışı ve akdî mesuliyet) Ankara 1961, s.50; TANDOĞAN, C.II, s.411.

28 3.HD 9.9.1985, 2552/5380; YKD 1985/12, s.1780; 13.HD 9.1.1984, 1983-7483/1984-1; Yasa 1985/5, s.751 vd. ayrıca bkz. DONAY, S. "Vekilin Talimata Uyuma ve Dürüstlük Hareket Etme Borcu", s.735-738. İZVEREN, A. Sorgfaltshaftung und Schadenersatzpflicht im Dienstvertrag, Zürich 1952, s.26 vd.

29 İYİMAYA, Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, s.294.

30 TBB Dis.Kur. 19.12.1992, 97/109, TBBD 1993/1, s.96; TBB Dis.Kur. 7.11.1992, 79/90, TBBD 1992/4, s.563; TBB Dis.Kur. 5.3.1994, 20/21, TBBD 1994/4, s.539; TBB Dis.Kur. 77/84, TBBD 1993/2, s.250. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. SUNGURTEKİN, M. Avukatlık Mesleği; Avukatın Hak ve Yükümlülükleri" (Doktora tezi), Ankara 1995, s.245-252.

ŞAHSEN İFA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Kural bu olmakla birlikte, Av.K. m.171'e göre tevkil yetkisi bulunan avukat, üstlendiği vekâlet işini başka bir avukatla birlikte veya başka bir avukata vererek takip ettirebilir. Avukatın tevkil imkânı, borçlar hukuku anlamındaki vekile oranla çok sınırlıdır. Tevkil olunan avukat, kural olarak işi şahsen yerine getirmekle yükümlü olan tevkil eden avukatın yerine kaim olur. Alt vekil denilen bu kişi, bağımsız olarak hareket eder, vekâlet işini yürütürken tevkil eden avukattan emir ve talimat almaz. Tevkil eden avukatın tevkilden ötürü olan sorumluluğu ise Av.K. m.171 çerçevesindedir. BK. m.100 uygulama alanı bulmaz. Buna karşılık hizmet akdiyle çalıştırılan avukata şahsen ifası önemli olan bazı işlerin gördürülmesi halindeki sorumluluk, BK. m.100'e tâbidir.

Bu arada Av.K. m.171'in, BK. m.391' oranla daha ağır bir sorumluluk öngördüğü; ancak BK. m.100'e oranla da yumuşak bir hüküm sevkettiği belirtilmelidir. Zira BK. m.391, sorumluluktan kurtulma olanağı sunarken, Av.K. m.171 bunu öngörmemektedir. Öte taraftan BK. m.100, farazî kusura dayanırken; Av.K. m.171/III, tevkil olunan avukatın gerçek kusuruna dayanan sorumluluğu düzenlemiştir.

Av.K. m.171'in getirdiği sorumluluktan, ancak tevkil olunan avukatın iş görme ile amaçlanan sonuca ulaşılması bakımından yaşam deneyimleri ve işlerin normal akışına göre gerekli davranış ve girişimlerde bulunduğu, başarıyı engelleyecek davranışlardan kaçındığı kısacası tevkil olunan avukata kusur olarak yüklenebilecek bir husus olmadığı ispatlanarak kurtulunabilir .

UYGUN OLMAYAN ZAMANDA (HAKLI SEBEP OLMAKSIZIN) VEKÂLETTEN ÇEKİLME YASAĞI

Kural bu olmakla birlikte, müvekkilin davranışlarıyla avukatıyla arasındaki güven ilişkisini zedelemesi veya avukatın onurunun yaralanması ve avukat bakımından vekâlet ilişkisinin devamının çekilemez hale gelmiş olması hallerinde, bunlar haklı sebep teşkil edeceğinden uygun zamanda vekâlet görevinin bırakılmış olup olmadığı irdelenmez. Özellikle kanuna, ahlâka aykırı olan veya iyiniyet bakımından iki taraftan birini sözleşmenin gereğini yerine getirmemekte haklı gösteren bir durumun varlığı, örneğin ahlâkî olmayan beklentiler ve talimatların söz konusu olması, halinde avukat her zaman vekâletten çekilebilir³¹. Bu halde, tam ücretini alır. Av.K., BK.

31 ZEMP, s. 94; ayrıca bkz. BORGMANN / HAUG, s. 72 - 73; RINSCHÉ, s. 11 - 12;

m.396'daki tazminatla yetinmemiştir, ifaya olan menfaatin tümünü (tam ücreti) talep edebilme olanağını sunmuştur. Bu istisnaî durumlar dışında avukat haklı sebep olmaksızın (uygun olmayan zamanda) vekâletten çekilecek olursa, peşin aldığı ücreti iade edeceği gibi, ücret de isteyemez.

MÜVEKKİL TALİMATLARI DAHİLİNDE VEKALET GÖREVİNİN YÜRÜTÜMÜ

Kural, müvekkil talimatlarına uyulması olmakla birlikte, bu, avukatın haksız, dürüstlüğü aykırı ya da hukuka aykırı olan talimatlar dairesinde vekâlet görevini yürütmekle yükümlü olduğu anlamına gelmez. Ancak avukatlık mesleğinin taşıdığı özellikler ve Av.K'nun 1, 2, 34 ve 134.maddeleri hükümlerini avukatın müvekkilinin verdiği talimata uymasının meslekî yükümlülükleri ihlâl sonucunu yarattığı hallerle, hukuka aykırı talimat verilmesi halinde, bu talimatlara karşı koyması gerekliliğini yaratır. Bu, Av.K. m.38/a'nın da bir sonucudur. Müvekkil talimatlarından sapma konusunda Av.K'nda hüküm bulunmadığından, avukatlık sözleşmesinin kendisine yakın nitelikte olduğunu belirttiğimiz vekâlet sözleşmesine dair BK.m.389'dan yararlanılmalıdır. Bu hüküm vekili son derece sınırlı olarak müvekkil talimatlarına uyma yükümlülüğünden kurtarmaktadır.

Talimata uymamanın sadakat yükümlülüğünü ihlâli de ifade ettiği durumlarda, TCK. m.198 ve 294'ün uygulanması söz konusu olabilir. Fakat talimata uymanın meslekî yükümlülük ihlâli olarak değerlendirilebildiği durumlarla, hukuka, dürüstlük kurallarına aykırı talimat söz konusu olduğunda, avukat talimata uymak zorunda olmayıp, bu takdirde uygun zamanda olup olmadığına bakılmaksızın vekâletten çekilmek gerekir. Bunlar haklı sebep sayılacağından tam ücrete avukat hak kazanır. Avukat-müvekkil ilişkisi bakımından avukat bağımsızlığı esas olup, avukat müvekkilinin temsilcisidir. Onun hizmetinde olan sıradan biridir³².

VOLLKOMMER, Anwaltschaftsrecht, s.42; TRAUTWEILER, s.48; WEGMANN, s.196.

32 Alman hukukunda ise, avukatlık sözleşmesi, vekâlet sözleşmesi söz konusu hukuk sisteminde ivazlı olamadığından hizmet sözleşmesi mahiyetinde iş sözleşmesi olarak nitelendiğinden taraflarına haklı sebeple fesih olanağı sunulmuştur. BGB § 675'in atfindan ötürü vekâlet sözleşmesine ilişkin BGB § 665, c.2 uygulama alanı bulmaktadır. Buna göre, vekilin, müvekkiline kendisinin verdiği talimattan sapmak durumunda olduğunu bildirmesi ve eğer gecikmeden ötürü bir tehlike doğmayacak idi ise, bu konuda onun kararını beklemesi gerekir. Bu hüküm avukat bakımından müvekkilin tahminî bir onay

Avukatlık, akademik eğitime dayalı, bilimsel esaslara göre yürütülen bir meslek olduğundan, müvekkilin en ince ayrıntısına kadar avukatına talimat vermesi düşünülemez. Avukat da onu buna zorlayamaz. Müvekkil genel talimatlar vermekle yetinir³³.

MÜVEKKİLİN MENFAATLERİNE YÜRÜRLÜK KAZANDIRMADA DAHA EMİN YOLUN İZLENMESİ YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Özen yükümlülüğüne tâbi yan yükümlülüktür. Adından da anlaşılacağı üzere bu yükümlülük, müvekkil menfaatlerine yürürlük kazandırmada başvurulabilir başka ama daha tehlikeli yolların da bulunmasını gerektirir. "Güvenilir" ve "tehlikeli" nitelemeleri, vekâlet görevinin mümkün olduğunca başarılı şekilde yürütülmesi çerçevesinde anlaşılır. Bu bakımdan örneğin müvekkil menfaatlerine yürürlük kazandırma açısından üst mahkeme kararlarının istikrarlı olduğu belli bir yön varken; hukuk literatüründe yeni yeni savunulmaya başlamış bir yönden olayı değerlendirerek sonuç elde etmeye çalışmak, bu yükümlülüğü ihlâl anlamına gelebilecektir³⁴.

Burada avukatın salt daha güvenilir yol var diye, amaca daha uygun ama daha az güvenli olan yolu izlememesi gerektiğini de ifade etmek istemediğimizi belirtmek gerekir. Bir hukuk davasında, avukat bilâhare kesinleşecek mahkeme kararının müvekkilin daha lehine olacağı düşüncesiyle, dava sürmekteyken yöneltilecek sulh teklifinin reddini önerebilir. Belki bu tavsiye, dar anlamda daha güvenilir yol değildir. Zira davanın kaybedilmesi olasılığı hiçbir zaman tamamıyla devre dışı bırakılamaz. Bunun sorumluluğunu müvekkile karşı taşır³⁵.

ölçüsünü aşan özel bir anlam taşır (BORGSMANN/HAUG, s.123; HARTSTANG, G.Anwaltsrecht, München 1991; RINSCHKE, s.61; VOLLKOMMER, s.111; BGH VersR 1984, s.658-659).

- 33 Bu takdirde vekâlet işinin gereğinin nasıl yerine getirileceği konusunda avukata serbesti tanınmış olur. Bu çoğunlukla amaca uygun olduğu gibi avukatla müvekkili arasındaki güven ilişkisine de uygun düşer (BGH NJW 1970, s.35).
- 34 MÜDERRİSOĞLU, "emin yol açık olduğu takdirde avukat çok önemli sebepler olmadıkça başka bir davranış öneremez" görüşündedir (s.55). Avukatın bu yükümlülüğü yakın zamanda gerçekleştirilmiş bir monografik çalışmada da ifade edilmiştir (ADAY, N. Avukatlık Hukukunun Genel Esasları, İstanbul 1994, s.76). Bu konuda Alman hukuk uygulama ve öğretisinin geçirmiş olduğu deneyimlerden yararlanılabileceği kamısındayım.
- 35 RINSCHKE, s.57, ayrıca bkz. BORGSMANN/HAUG, s.119; VOLLKOMMER, s.100.

AVUKATIN MÜVEKKİLİNE YOL GÖSTERME VE TAVSİYEDE BULUNMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Bu yükümlülük de, özen yükümlülüğüne dayanır. Avukatın genel anlamda bir yol gösterme yükümlülüğü bulunduğu gibi, dava rizikosuna dikkat çekme, sulh olunması sırasında müvekkiline yol gösterme, masraf rizikosu konusunda dikkat çekme ve yargısal olmayan avukatlık faaliyeti çerçevesinde dikkat çekme yükümlülüğü de bulunur.

AVUKATIN ÜSTLENDİĞİ HER İŞ İÇİN DOSYA TUTMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ (Av.K. m.52)

Avukatlık faaliyetinin başarılı biçimde yürütülmesinin gerektirdiği bir yükümlülüktür. Avukatın sorumluluk ve ücret meselelerinde delil de teşkil eder. Düzenli şekilde tutulmuş olmayan dosyalar, avukatın sorumluluğu bakımından dolaylı bir etkiye sahiptir.

AVUKATIN ELİNDE BULUNDURDUĞU DOSYA EVRAKINI MÜVEKKİLİNE İADE YÜKÜMLÜLÜĞÜ (Av.K. m.39).

Avukat, ücreti ve yaptığı giderler ödeninceye kadar dava evrakını iadeden kaçınabilir. Doğal olarak avukatın bu hakkını kötüye kullanmaması gerekir. Kanunda hangi evrakın iade yükümlülüğü kapsamında olduğu belirtilmiş değildir. Bu konuda yabancı hukuklardaki düzenlemeler ve tatbikattan yararlanılabilir. Bu yönde yapılacak inceleme sonucunda, avukatın üstlendiği vekâlet görevi sebebiyle müvekkilinden almış olduğu ve müvekkili için almış olduğu belgeler bu kapsamda düşünülebilir. Adli kararlar, icra belgeleri, makbuzlar, davanın karşı tarafının sunduğu resmî belgeler vb. örnek olarak belirtilebilir.

Avukatın, üstlenmiş olduğu işle ilgili olarak kendisi için tutmuş olduğu notlar, hazırladığı yazılar üzerinde mülkiyet hakkı söz konusudur. İade edilmesi gerekmez. Yine müvekkilin avukatına gönderdiği mektuplar, masraf listesi, avukatın yaptığı ödemelere ilişkin fatura ve makbuzlar, dosya özetleri de avukata aittir³⁶. Geçici olarak incelesin diye müvekkile verilmiş bu gibi

36 Konu, avukatın hazırlamış olduğu lâyhalar üzerinde de mülkiyet hakkının söz konusu bulunup bulunmadığı, lâyhanın eser niteliğinde olup olmadığı dolayısıyla avukatın eser sahibinin haklarına sahip olup olmadığı bakımından ele alınmıştır. Düsseldorf Eyalet Yüksek Mahkemesi, iyi gerekçelerle, kaliteli ve kantitatif değer taşıyan lâyihayı koruma altında bir yazılı eser saymıştır. Eser sahibinin lâyihasının yayımlanabilip yayımlanamaya-

belgeler, avukatın bunların mülkiyetini müvekkile geçirmek niyeti taşıdığı göstermez. Ayrıca adli tıp raporları veya tanık ifadelerini gösterir tutanakların dava bittikten sonra müvekkile iade edilmemesi gerekir. Zira söz konusu kişilerin rahatsız edilmesi veya 3.kişilerin gizli olabilecek psikiyatri raporlarını ele geçirmesi söz konusu olabilecektir³⁷.

Avukatın iade etmekle yükümlü olduğu belgeleri, vekâletin sona ermesinden itibaren 3 yıl süreyle saklamakla yükümlü olduğu, bu sürenin bitiminde bunların imha edilebileceği de belirtilmelidir.

Ayrıca avukat, iadeyle yükümlü olduğu dosya evrakını müvekkilinin incelemesine katlanmalıdır.

AVUKATIN HESAP VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Geniş anlamda hesap verme yükümlülüğünün ilk belirme şekli, işi üstlendikten sonra işin yürütümü hakkında müvekkilini bilgilendirmedir. İşin sonunda değil, işin yürütümü sırasında müvekkile bilgi verilmelidir.

Ayrıca, avukat müvekkil adına aldığı paraları ve başkaca değerleri geciktirmeksizin müvekkile duyurup vermelidir. Avukatın vekâlet görevini ifa dolayısıyla veya vekâletin ifası için üçüncü kişilerden veya müvekkilden aldığı para gibi değerleri kendi ücret, masraf alacakları hakkında hesap çıkarak vermesi gerekir (Mesl. Kur. m.43).

AVUKATIN SIR SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ (Av.K. m.36).

Sahibinin açıklanmamasında yarar gördüğü ve başkaları tarafından daha önceden bilinmeyen hususlar, sır olarak nitelenir. Belirli bir kişi çevresiyle sınırlı kalan ve alenî olmayan bilgilerdir.

---

cağı, nasıl değerlendirileceği konusundaki haklarının yürürlüğe konması konularında, söz konusu lâihanın sadece ilgililerce görülebilecek sır saklama yükümlülüğüne tâbi alenî olmayan tahkikat evrakı niteliği gösterip göstermediği önemlidir (NJW 1984, s.1125-1127). Fransız Mahkeme kararına göre ise, savunma fikri yapıttır. Bu nedenle sahibine fikri hak sağlar (EREM, F. "Reklâm Yasağı İBD 1977/4-5-6, s.10'dan naklen).

37 İsviçre'nin St.Gallen, Zürih ve Ausserhoden kantonlarında avukatın kendisine tevdi olunmuş evrakı iade yükümlülüğü bulunduğu halde, Lozan; Aargau, Basel-Stadt ve Tessin kantonlarında avukatın sadece bu nitelikteki belgeleri değil; aksine davadaki tüm davetiye, tebligat, bilirkişi raporu, adli karar ve karşı tarafça ortaya konmuş herşeyi, talep üzerine müvekkiline iade etmekle yükümlü olduğu kabul edilmiştir (KÜNZLER, s.99; ZEMP, s.95).

Objektif unsur, söz konusu hususun esasen başkaları tarafından bilinmemesidir. Belirli ve sınırlı kişi çevresince bilinen hususlar sır olabilmektedir³⁸. Sübjektif unsur ise, sır sahibinin sırrın konusu olan hususun saklanması konusunda taşıdığı sübjektif iradedir.

Avukatın meslek sırrı, mesleğini icra ederken edindiği, müvekkilinin gizli bir başka deyişle herkesçe bilinmeyen yaşam alanını ilgilendiren hususları içine alır³⁹. Avukatın avukatlık sıfatıyla meslekî faaliyeti dahilinde öğrenmiş olmadığı hususlarda tanıklıktan kaçınma hakkı yoktur. Ancak bu bilgiler, halen mevcut veya daha sonra üstlenilmiş olan vekâlet işiyle bağlantılı olduğu takdirde, sır saklama yükümlülüğüne tâbi olur.

Avukatın sır saklama yükümlülüğü sınırlarını, sır olan hususun açıklanması zorunluluğunda bulur. Özellikle, sırrın açıklanmasının kamuya ait yüksek bir menfaatin gerektirdiği bir husus olması halinde, avukatın sırla bağlılıktan kurtulacağı iddia edilmiştir. Hatta ihbar etmesi gerektiği iddiasında bulunulmuştur⁴⁰. Esasen sır saklamak, avukat bakımından bir yükümlülük olduğu kadar bir haktır da... Zira anayasal nitelikteki herkesin dilediği alanda çalışabileceğine dair hak, avukatın müvekkiliyle olan güven ilişkisinin, ortamının korunmasını da içine alır. Böylesi bir güven ortamı olmaksızın avukatlık mesleğini icra mümkün olmaz⁴¹.

Avukatın sır saklama yükümlülüğü, salt müvekkil menfaatlerine (bireysel menfaatlere) değil; kamusal menfaatlere dayanır. Meslek sırrı, gerçek ve etkili hukuk devletine özgü hukukî korumaya ilişkin somut menfaatle işlevini

38. Fransız Yargıtayının 12.4.1951 tarihli bir kararında aynı görüşü yansıttığı görülmektedir (DONAY, S.Meslek Sırrının İhlâli Suçu, İst.1978, s.4'ten naklen). Bir hususun birden fazla kişi tarafından biliniyor olması, onun sır niteliğinin ortadan kalkması anlamına gelmez (SCAFFNER, L. L'autorisation de révéler un secret, Loussanne 1952, s.11; DONAY, s.4, dn.7'den naklen). Alman hukuk öğretilerinde ise, sır olma karakterine sir teşkil eden hususu bilenlerin sayısının etkili olmadığı ileri sürülmüştür. O husustan haberdar olanların sayısının kendileri bakımından sır karakteri korunmak gereken kişilerden daha fazla olabileceği belirtilmiştir (BLASS, H.W.Die Berufsgeheimhaltungspflicht der Ärzte, Apotheker und Rechtsanwälte, Zürich 1944, s.56). Bir parola çok kişi tarafından bilinmiş olmasına rağmen sır olabilir. Birşeyi bilenlerin sayısının çok olması, onun sır olmaktan çıktığı anlamına gelmez. Avukatlık sırrının o dava ile ilgili pekçok kimsece bilinmiş olması onu sır olmaktan çıkaramaz (EREM, F. Avukatlık Sırrı, Ankara 1969, s.5).

39. BLASS, s.66.; KÜNZLER, s.86. Ayrıca bkz. ZEMP, s.99.

40. DONAY, Meslek Sırrı, s.117 vd.; Benzer görüş için bkz. BORGMANN/HAUG, s.140: (Teammüden işlenen ağır suçlardan bilgisi olması halinde, avukatın ihbar yükümlülüğü doğmaktadır.) Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için bkz. SUNGURTEKİN, s.304-306).

41. HENSSLER, M. "Das anwaltliche Berufsgeheimnis", NJW 1994, s.1819-1820.

yerine getirir yargı faaliyetinin sürdürülmesi ve korunmasındaki kamu menfaatini esas alır. Avukatlık meslek sırrı, hukuk devletinin vazgeçemeyeceği kurumsallaşmış bağımsız (serbest) avukatlığın güvence altında bulunmasına da katkıda bulunur. Meslek sırrına yönelen ihlallerde, etkili suçla ve suçlulukla mücadeledeki kamusal menfaatle, müvekkillerin bireysel menfaatleri (Anayasamızın 20.maddesindeki özel hayatın gizliliği ve dokunulmazlığı çerçevesinde koruma altında bulunan) arasında bir dengeleme söz konusu değildir.

Etkili suçla mücadele ve hak ihlalleri karşısında kişilerin hukuk devletine özgü savunma mekanizmalarının (serbest avukatlık kurumu) varoluşuna güven duyması şeklindeki KAMUSAL MENFAATLER karşı karşıya kalır. Somut olayda ilgili riskler, ihlallerin yoğunluğu gözönünde bulundurularak bir tercihe gidilmelidir⁴².

Avukat müvekkilinin rızası bulunduğu takdirde, sırba bağlı olmaktan çıkar. Ancak sır saklama hakkı bulunan avukat, müvekkilinin rızasına rağmen sırrı saklamakta devam edebilir. Avukatlık Kanununun 36.maddesinden de bu sonuç ortaya çıkmaktadır.

Açıklanmasında yüksek kamusal menfaat bulunan hususları da, avukat meslek sırrı olarak bilmekteyse açıklayabilir. Organize suçlulukla mücadele söz konusu olduğunda, meslek sırrının saklanmasındaki menfaat geri plânda kalır. Ayrıca avukatın özel hukuka dayanan tazminat istemi veya ceza hukukuna ilişkin bir yaptırım ya da meslek hukukuna özgü disiplin cezası tehdidi altında bulunması halinde de, sırba bağlı olmaktan kurtulduğu kabul edilmelidir⁴³.

Avukatın mahkemelerle ilişkisinden kaynaklanan gerçeğin bulunmasına katkıda bulunma yükümlülüğü ile teklif olunan haksız-yolsuz işi red yükümlülüğü, davayı sürüncemede bırakmaktan kaçınma, tanıklarla temasa geçme ve onları etkilemekten kaçınma gibi yükümlülüklerle çalışmanın kapsamını çok genişleteceğinden yer vermek mümkün olmamıştır⁴⁴.

Ayrıca reklâm yasağı, menfaat karşılığı iş temini yasağı gibi statüsel yükümlülüklerle de yer verilememiştir.

42 HENSSLER, s.1820.

43 HENSSLER, s.1820.

44 Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. SUNGURTEKİN, s.313 vd.

BİBLİYOGRAFYA

- ADAY, N. : Avukatlık Hukukunun Genel Esasları, İstanbul 1994.
- BLASS, H.W. : Die Berufsgeheimhaltungspflicht der Ärzte, Apotheker und Rechtsanwälte, Zürich 1944.
- BORGMANN, B.: "Korrespondierende Pflichten aus dem Anwaltsvertrag: Die Information des Mandanten und die Aufklärungspflicht des Anwalts" Festschrift für FRITZ OSTLER 1983.
- BORGMANN/HAUG : Anwaltspflichten, Anwaltshaftung, 2.Aufl. Frankfurt am Main 1986.
- COMMICHAU, G. : Die anwaltliche Praxis in Zivilsachen, 3.Aufl. Köln 1988.
- DONAY, S. : "Vekilin Talimatına Uyuma ve Dürüstlükle Hareket Etme Borcu", Batıdaki Ankara 1970, s.728 vd.
- DONAY, S. : Meslek Sırrının İhlâli Suçu, İstanbul 1978.
- DUBACH, W. : "Das Disziplinarrecht der freien Berufe", ZSR 1951, s.1a vd.
- EREM, F. : Dialektik Açısından Ceza Yargılaması Hukuku, 6.Bs., Ankara 1986.
- EREM, F. : "Reklâm Yasağı", İBD 1977/4-5-6, s.5 vd.
- EREM, F. : Avukatlık Sırrı, Ankara 1969.
- FIDEK, A. : Das Berufsrecht der Rechtsanwälte und Rechtsagenten im Kanton St.Gallen
- GAUTSCHI, G. : Berner Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, 2.Abt.VI, 3.Teilband, Bern 1967.
- GULDENER, M. : Schweizerisches Zivilprozeßrecht, 3.Aufl.Zürich 1979.
- HARTSTANG, G. : Der deutsche Rechtsanwalt, Heidelberg 1985.
- HENSSLER, M. : "Das anwaltliche Berufsgeheimnis", NJW 1994, s.1817 vd.
- HERMANN, D. : Standesrechtliche Fragen des gemeinsamen Scheidungsanwalts", BRAK-Mitt. 1985, s.65-67.
- ISELE, W. : Kommentar zur Bundesrechtsanwaltsordnung, Essen 1976.
- İYİMAYA, A. : "Temsil Yoluyla Bağıtlanan Avukatlık Sözleşmesi İçin Özel Yetkinin Varlığı Zorunlu mudur?", TBBD 1993/3-4 sayısından ayrı bası.

- İYİMAYA, A. : Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Sorunları, Ankara 1990.
- İZVEREN, A. : Sorgfaltshaftung und Schadenersatzpflicht im Dienstvertrag, Zürich 1952.
- KÜNZLER, E. : Das Anwaltsrecht des Kantons Appenzell-Ausserhoden, Diss.Bern 1976.
- MÜDERRİSOĞLU, F. : Avukatlıkta Vekâlet ve Ücret Sözleşmesi ve İçtihatlar, Ankara 1974.
- MÜLLER,K. : "Die Pflichten des Anwalts im Zusammenhang mit der Führung des Prozeßes", JR 1969, s.161 vd.
- PEYER, J. : Der Widerruf im schweizerischen Auftragsrecht, Zürich 1974.
- RINSCHKE, F.J. : Die Haftung des Rechtsanwalts und Notars, 4.Aufl.1992.
- TANDOĞAN, H. : Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C.II, 3.Bs. Ankara 1987.
- TANDOĞAN, H. : Türk Mesuliyet Hukuku (Akit dışı ve akdî mesuliyet) Ankara 1961.
- TRAUTWEILER, H. : Aargauisches Anwaltsrecht, Diss.Bern 1946.
- VOLLKOMMER, M. : Anwaltshaftungsrecht, München 1985.
- WEGMANN, P. : Die Berufspflichten des Rechtsanwalts unter besonderer Berücksichtigung des zürcherischen Rechts, Diss.Zürich 1969.
- WOLFFERS, F. : Der Rechtsanwalt in der Schweiz, Diss.Zürich 1986.
- ZEMP, H. : Das Luzerner Anwaltsrecht, Diss.Fribourg 1968.

KISALTMALAR

Art.	: Artikel (madde)
Av.K.	: Avukatlık Kanunu
Aufl.	: Auflage (Bası)
BGB	: Bürgerliches Gesetzbuch
BGH	: Bundesgerichtshof
BK.	: Borçlar Kanunu
bkz.	: bakınız
BRAK-Mitt.	: Bundesrechtsanwaltskammer Mitteilungen (Alman Barolar Birliği Bildirileri)
C.	: Cilt
CMUK	: Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu
dn.	: dipnot
HD	: Hukuk Dairesi
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
JR	: Juristische Rundschau
JW	: Juristische Wochenschrift
m.	: madde
Mesl. Kur.	: Meslek Kuralları
NJW	: Neue Juristische Wochenschrift
Nr.	: Numara
OLG	: Oberlandesgericht
RG	: Reichsgericht
s.	: sayfa
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBB Dis.Kur.	: Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
VersR	: Zeitschrift für Versicherungsrecht
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi
ZSR	: Zeitschrift für Schweizerisches Recht
WM	: Wertpapier-Mitteilungen